

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

ONUNCU İN'İKAT

4 - XII - 1930 PERŞEMBE

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1 — Sabık zabıt hulâsası	4	kâp ve irtîşâ maddesinden suçlu oldukları halde	
2 — Havale edilen evrak	4	mahkemeye sevkedilmemeleri esbabına dair şifahî	
3 — Riyaset Divanının Heyeti Umumiyyeye		sualine Başvekil İsmet Paşanın cevabı	5
maruzatı		5 — Müzakere edilen maddeler	8
1 — Âzayı Kiramdan bazı zevatın mezuniyet-		1 — Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1930	
leri hakkında B. M. M. Riyaseti tezkeresi		senesi bütçesine 150 000 liralık munzam tahsisat	
4 — Sualler ve cevaplar		5 verilmesine dair 1/756 numaralı kanun lâyihası ve	
1 — Gümüşane Meb'usu Ali Fethi Beyin, Ada-		Bütçe Encümeni mazbatası	8
na sabık ve lâhik belediye reis ve âzalarının irti-			

1 — SABIK ZABIT HULÂSASI

Refet Beyin Riyasetleriyle akte­diler­ek ru­z­na­me­de mü­za­ke­re edilecek madde bulunmadığından perşembe günü toplanılmak üzere celse tatil olundu

Reis Vekili	Kâtip	Kâtip
	Yozgat	Denizli
Refet	Avni	H. Rüştü

Sualler

1 — Gümüşane Meb'usu Ali Fethi Beyin, Adana sabık ve lâhik belediye reis ve âzalarının irtikâp ve irtişa maddesinden suçlu görüldükleri halde mahkemeye sevkedilmemeleri esbabına dair şifahî sual takriri Başvekâleğe havale edilmiştir.

2 — HAVALA EDİLEN EVRAK

Teklifler

1 — İdare Heyetinin, Büyük Millet Meclisi 1930 senesi bütçesine munzam tahsisat verilmesine dair kanun teklifi (Bütçe Encümenine).

Tezkereler

2 — Türkiye Cumhuriyeti ile Bulgaristan ve Estonya Hükümetleri arasında muhtelif tarihlerde akte­dilen

ticaret ve seyrisefain mukavelenamelerinin Türkçe metinlerindeki hatalar hakkında Başvekâlet tezkeresi (İktisat ve Hariciye Encümenlerine).

Takrirler

3 — İstanbul Meb'usu Ahmet Rasim Beyin, muharrir Mahmut Sadık Bey merhumun zevcesi Cevvale Hanımın terfihi hakkında takriri (Bütçe Encümenine).

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15, 15

Reis — Kâzım Paşa

Kâtipler: Avni B. (YOZGAT), Haydar Rüştü B. (DENİZLİ)

Reis — Meclis in'ikat etmiştir.

3 — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MARUZATI

1 — Âzayı Kiramdan bazı zevatın mezuniyetleri hakkında B. M. M. Riyaseti tezkeresi

HEYETİ UMUMİYEYE

Aşağıda isimleri yazılı Âzayı Kiramın hizalarında gösterilen müddetlerle mezuniyetleri Riyaset Divanının 29 - II - 1930 tarihli üçüncü in'ikadında te­karrür etmiştir.

Heyeti Celilenin tasvibine arzederim efendim.

B. M. M. Reisi

A. Kâzım

Süreyya Paşa (İstanbul) iki ay, rahatsızlığına binaen.

Hasan Sıtkı Bey (Antalya) iki ay, rahatsızlığına binaen

Ali Nazmi Bey (Muğla) iki ay, ahvali sihiyesine

binaen

Reis — Süreyya Pş. (İstanbul) iki ay, rahatsızlığına binaen (Ayrı ayrı reyeye konsun sesleri).

Süreyya Paşanın mezuniyetini kabul edenler el kaldırsın (Ret sesleri). Kabul etmeyenler...

Anlaşılmadı efendim. Süreyya paşanın mezuniyetini kabul edenler lütfen ayağa kalksın... Kabul etmeyenler lütfen ayağa kalksın... Kabul edilmiştir.

Hasan Sıtkı B. (Antalya) Rahatsızlığına binaen iki ay mezuniyetini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir

Ali Nazmi B. (Muğla) Ahvali sihiyesine binaen iki ay mezuniyetini kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir.

4 — SUALLER VE CEVAPLAR

1 — *Gümüşane Meb'usu Ali Fethi Beyin, Adana sabık ve lâhik belediye reis ve âzalarının irtikâp ve irtişa maddesinden suçlu oldukları halde mahkemeye sevkedilmemeleri esbabına dair şifahî sualine Başvekil İsmet Paşanın cevabı*

Reis — Efendim; Fethi Beyin Başvekâletten sual takriri vardır, okunacaktır.

BÜYÜK MİLLET MECLİSİ RİYASETİNE

Adana Sabık ve Lâhik Belediye Reisi ve âzalarının 1928 tarihinde Adana vilâyetinden Dahiliye Vekâletine bildirilen sui istimalleri üzerine mülkiye müfettişince yapılan tahkikat evrakı Şurayı Devlete gönderilmiş ve orada reis ve âzaların lüzumu muhakemeleri karar altına alınarak evrak vilâyete irsal kılınmıştır. Bu aralık vali değişmiş ve yeni gelen valinin riyasetinde toplanan İdare Heyeti menî muhakemeye karar vererek evrakı Şurayı Devlete iade etmiştir. Şurayı Devlet tekrar lüzumu muhakeme kararında ısrar etmiş ve evrakı vilâyete göndermiş iken Vilâyet İdare Heyeti yine menî muhakeme kararını vermiştir. Evrakı yeni baştan tetkik eden Şurayı Devlet Adana sabık ve lâhik Belediye reis ve âzalarının irtikâp ve irtişa kanununa tevfi kan biran evvel muhakemeye sevkleri için evrakı müddei umumiliğe tevdi etmek üzere geçen ağustos zarfında Adana vilâyetne göndermiştir. O tarihten beri irtikâp ve irtişa kanunu mucibince Şurayı Devletçe suçlu görülen heyet mahkemeye sevk olunmadıktan maada son intihap ta Cümhuriyet Halk Fırkasının namzetleri olarak Adana belediyesi işlerinin başına geçmiştir. Yüksek bir idarî mahkeme tarafından irtikâp ve irtişa maddesinden suçlu görüldükleri için mahkemei adalete sevkleri takarrür eden heyetin mahkemeye gitmeleri ne taraftan verilen bir emir üzerine bu ana kadar tehir edilmiştir?

Bu suale Başvekil tarafından şifahen cevap verilmesini rica ederim.

Gümüşane Meb'usu

Ali Fethi

Başvekil İsmet Paşa (Malatya) — Müsaade buyurursanız memurların muhakemesi hakkında mevcut olan mevzuatımızı gözden geçirmek isterim. Bir memurun muhakemesini mucip, hakkında bir ihbar veya şikâyet olunca o memur hakkında yapılan ilk tahkikat memurun muhakemat kanununa göre, memurun memuriyeti derecesi nazarı itibare almarak iki suretle muamele görür. Ya millî irade ile tayin olunan memurlardandır. Onlar hakkında lüzumu muhakeme kararını doğrudan doğruya Şurayı Devlete verir veyahut millî irade ile tayin olunmayan memurlardır.

Bunlar hakkında ilk kararı Vilâyet İdare Heyeti verir. Memurin muhakemat kanununun usulü budur. Birde geçen sene Büyük Millet Meclisinin isdar ettiği 1609 numaralı kanun vardır. Bu kanun memurların bazı cürümlerinden dolayı muhakeme

usullerini ayırmıştır. İrtikâp, irtişa ve sair kanunda tasrih olunan muayyen cürümlerden dolayı bir memurun muhakemesi mevzuabıhs olursa onun hakkında evvel emirde karar ittihaz salâhiyeti Şurayı Devletten alınmıştır. Böyle bir cürümden dolayı memur hakkında ancak mercii aidi veya müddei umumî doğrudan doğruya takibata lüzum görebilir ve ilk tahkikat ve takibatın doğrudan doğruya adlî usule tabi tutulması için vekil veya valinin lüzumu muhakeme kararı vermesi lâzımdır. 1609 numaralı kanunun hükmü budur. Demekki yaptırılan tahkikata göre vali veya vekil memura isnat olunan cürümden dolayı adliye teslimi icap ettiği kanaatinde bulunursa verirler. Adlî muhakeme devam eder. Vekil veya vali memurun ademi muhakemesine karar verirse takibat yoktur. Sual takririnde mevzuabıhs olan Adana belediye reisi ve âzalarından şikâyet meselesi 1928 de Adana Valisi tarafından başlıyor.

Esasen vali bey bu meseleden evvel muhtelif vesilelerle şikâyet ediyor. Vekâlette olan kanaat aralarında geçimsizlik varmış, evvelece şikâyetleri üzerine kavli mücerretle muaemle yapmak mümkün değildir, şayanı itibar bir mevzu varsa onun hakkında icap eden kanunî muamele yapılır diye valiyi bu mecraya sevk ediyor. Bir müddet sonra vali bey muayyen isnadat, bilhassa suüstimalât isnadatı ile belediye reisinden ve âzalarından şikâyet ediyor. Muamele 1928 de böyle başlıyor. Dahiliye Vekâleti derhal şikâyet mevzuunu heyeti teftişiyeye tevdi ediyor. Mülkiye müfettişi tahkik ediyor ve bir fezleke yapıyor. Fezleke müfettişin kanaati şudur: Tayini muamele lüzum yoktur. Vekâlet bu neticeyi almakla beraber meselenin vilâyet heyeti idaresince mütalea edilmesi ve bir karara raptolunmasını istiyor. Evrak Adana Vilâyetine gidiyor. Vilâyet idare heyeti bunu mütalea ederken Belediye Reisi hakkında bir karar ittihazının kendi salâhiyeti dahilinde olmayıp Şurayı Devlete ait bir mesele olduğu içtihadında bulunuyor. Binaenaleyh bir karar vermeksizin Şurayı Devlete müracaat ediyor. Evrak Dahiliye Vekâleti vasıtasile Şurayı Devlete gidiyor. Şurayı Devlet meseleyi tetkik ediyor, diyor ki: bir defa belediye reisi hakkında birinci derecede karar ittihazi vilâyet idare heyetinin salâhiyeti dahilindedir, bir defa siz hüküm vereceksiniz. İkinci: Yalnız belediye reisi hakkında şikâyet yapılmıştır, şikâyetinde âzalar da mevzuabıhs olunuyor, onlar hakkında da tahkikatı teşmil edeceksiniz. Evrak bu suretle tekrar vilâyet idare heyetine gidiyor. Vilâyet idare heyeti Şurayı Devletin gösterdiği yol üzerinde hem tahkikatı belediye reisinden başka diğer âzalara teşmil ediyor hem de mesele hakkında bir karar veriyor. Verdiği karar isnadatı tetkik ettikten sonra, gerek belediye reisinin gerekse âzalarının men'i muhakemeleri suretinde oluyor. Memurin muhakemat kanununa göre bir şey daha vardır. Vilâyet idare heyetleri bir me-

mur hakkında ya men'i muhakeme veya lüzumu muhakeme kararı verirler, fakat her iki karar da Şurayi Devletin tetkikine arz olunmak lâzımdır.

Eğer Şurayi Devlet lüzumu muhakeme kararı verirse artık vilâyet idare heyetinin yeniden vaziyet almasına mahal yoktur. Mesele doğrudan doğruya mahkemeye gider. Şurayi Devlet men'i muhakeme kararını tasdik ederse lüzumu muhakeme ihtimali sakit olur. Meni muhakeme kararı verilmekle beraber bu mecburiyetten dolayı bütün evrak tekrar Şurayi Devlete tevdi olunur. Demek ki Şurayi Devlete ikinci gelişidir. Şurayi Devlet bu meseleyi mütalea ederken 930 mayıs 1609 numaralı kanunda çıkmış bulunuyor. Demek başlangıcından itibaren sahibi salâhiyet olan Şurayi Devlet yeni bir kanunda bir vaziyet karşısında kalıyor. Şurayi Devlet bu defa meseleyi ikiye ayırıyor.

1 - Mütaleası Şurayi Devletin salâhiyeti dahilinde olan mesail;

2 - Mütaleası Şurayi Devletin salâhiyeti dahilinde olmayan mesail;

Mütaleası Şurayi Devletin salâhiyeti dahilinde olan mesele geliyor ve bu mesail de Adana Vilâyeti İdare Heyetinin verdiği meni muhakeme kararını doğru buluyor ve tasdik ediyor. 1609 numaralı kanuna göre mütaleası Şurayi Devletin salâhiyeti dahilinde olmayan meseleler için, diyor ki bu mesail bizim salâhiyetimiz dahilinde değildir. 1609 numaralı kanuna göre hareket etmek lâzımdır diyor. Evrakı Dahiliye Vekâletine veriyor. Şimdi Dahiliye Vekâleti 1609 numaralı kanuna göre salâhiyet ve içtihat kararını istimal etmek vaziyetinde bulunuyor. Mülkiye müfettişi tayini muameleye lüzum yoktur demiş, Vilâyet İdare Heyeti men'i muhakemelerine karar vermiş. Şurayi Devlet salâhiyeti dahilinde olan meseleleri ayırmış, suç yoktur, demiş evvel ve ahır Şurayi Devlet hiç bir vakit bunların lüzumu muhakemelerine karar vermemiştir. Nihayet vekâlet kanunun kendilerine verdiği içtihat ve salâhiyeti hukukiye ile meselenin adliyeye tevdiine mahal yoktur, diyor ve Adana vilâyetine tebliğ ediyor. Muamele bu suretle nihâyete eriyor. Muamele baştan nihâyete kadar kanunî mecrasını takip etmiştir. Şimdi arzu buyursanız sual takririnde mevzubahs olan muamelenin safahatını topluca ve hulâseten bir daha arz edeyim.

Sual takririnde mevzubahs olan muamele safahatı mavakaa mutabık değildir. Filvaki Adana'dan belediye heyetinin suiistimalleri hakkında Dahiliye Vekâletine gelen ihbar ve şikâyet üzerine mülkiye heyeti teftişiyesi tarafından tahkikat yapılmış ve netice fezlekeye raptedilmiştir. Bir fezlekede tayini muameleye mahal olmadığı zikredilmiştir. Bununla beraber evrakı tahkikiye kanun ve usulî dairesinde vilâyet idare heyetine verilmiştir. İdare heyetince salâhiyet mevzubahs olarak karar itti-hazı Şurayi Devlete ait olduğu kararla evrak Şurayi Devlete gönderilmiştir. Şurayi Devlet gerek

evrakı tahkikiyeyi, gerek vilâyet idare heyetinin bu salâhiyet kararını tetkik ederek tahkikatın yalnız belediye reisi hakkında değil âza hakkında da teşmilile beraber birinci derecede vilâyet idare heyetince bir karar itti-hazı lâzım geldiğini dermeyer ederek muamelenin ikmalî için evrakı 29/I/1930 tarihinde iade etmiştir. Bunun üzerine evrak vilâ-yete gönderilmiş ve Şurayi Devletin talebi veğhile âza hakkında da karar itti-hazı istenmiştir. Vilâyet idare heyeti tahkikat evrakının neticelerine nazaran âza hakkında da tetkikatı teşmil etmiş ve neticeten gerek reis gerek âza hakkında men'i muhakeme kararı vererek evrakı Dahiliyeye göndermiştir.

Dahiliye Vekâleti vilâyet idare heyetinin tetkikat ve mukarreratının mecburiyeti kanuniyeye tev-fikan tekrar Şurayi Devlete tevdi etmiştir. 20 mayıs 1930 tarihinde 1609 numaralı kanun mer'iyete girmiş bulunduğu Şurayi Devlet usule teal-lük eden bu kanunun hükümlerinin makabline de şümülü olduğu kanaatle meselenin 1609 numara-lı kanun hududuna giren cihetleri ile girmiyen cihet-lerini ayırmış ve bu kanunun haricinde kalan isnadat için men'i muhakeme kararını tasdik etmiş ve 1609 numaralı kanuna tabi olan isnadat için ade-mi salâhiyet mütalea ederek evrakı mecrayı kanu-nisini takip etmek üzere Dahiliyeye iade etmiştir.

Binaenaleyh Şurayi Devlet bu iş hakkında evvel ve ahır lüzumu muhakeme kararı vermiş değildir. Şimdi 1609 numaralı kanuna göre meselenin mütea-kip safhasına gelelim. Mezkûr kanunun 1 inci mad-desinin 2 inci fıkrası mücibince bu bapta adli taki-bata lüzum olup olmadığına karar vermek salâhi-yeti doğrudan doğruya vekillere ve valilere bırakıl-mıştır. İzah edildiği veğhile heyeti teftişiyeye tarafın-dan yapılan tahkikata müsteniden kanunî bir heyet ve merci olan vilâyet idare heyetince mevzubahs ze-vatın mahkemeye sevkine kâfi delâil olmadığı hak-kında bir karar itti-haz edilmiş olmasına ve salâhiyet sahibi olan valinin de men'i muhakeme kararını ter-viç ettiğine istinat ederek Dahiliye Vekâleti kanunî salâhiyet ve içtihadını adli takibata lüzum olmadığı neticesinde izhar etmiştir. Bunun üzerine Adana belediye heyetinin iddia olunan cürümleri mevcut olmadığı için 1609 numaralı kanuna tev-fikan Adli-yeye teslimlerine lüzum görülmediğini vilâyete teb-lîğ etmiştir.

Muamele baştan aşağı kanun ahkâmı dahilinde cereyan etmiştir.

Ali Fethi B. (Gümüşane) — Muhterem arka-daşlar; Adana Belediye riyasetinde ve âzalıkla-rında bulunmuş olan heyet hakkında vali tarafın-dan sui istimalleri istismam edilmesi üzerine bir mülkiye müfettişinin tahkikat ıcrası için mahalli-ne gönderilmesi Dahiliye Vekâletine yazılmıştır.

Adanaya mülkiye müfettişi gönderilmiş, mülki-ye müfettişinin evrakı tahkikiyesi Şurayi Devlete gitmiştir. Şurayi Devlet bu bapta bir karar itti-haz etmek üzere evrakı tahkikiyeyi Adana Vilâyeti İdare Heyetine göndermiş, Adana idare heyeti belediye reisi hakkında karar itti-hazının salâhiye-

ti dahilinde olmadığı kanaatinde bulunarak keyfiyeti Şurayı Devlete; karar ittihaz etmek için göndermiş. Şurayı Devlet ise belediye reis ve âzaları hakkında karar ittihaz etmeği idare heyetinin salâhiyeti dahilinde gördüğü için icap eden kararı almak üzere evrakı tekrar Adana vilâyetine göndermiş, Adana vilâyeti meni muhakeme kararı ile evrakı Şurayı Devlete tekrar iade etmiştir. Buraya kadar cereyan eden muamele hakkında sual takiriri ile Muhterem Başvekil Paşa Hazretlerinin şimdiki beyanatı arasında ihtilâf yoktur; asıl ihtilâf bundan sonra başlıyor. Şurayı Devlet son defa olarak evraka vaziyet ettiği zaman 1609 numaralı irtikâp ve irtişa kanunu çıkmış bulunuyor. Şurayı Devlet Muhterem Başvekilin şimdiki beyanatından da anlaşıldığı ve ghile bu kanunun usule ait olan kısımlarının mukabiline dahi şamil olacağı kanaat ve içtihadile evrakı tahkikiye arasındaki mevadî ikiye ayırmış, bu mevaddan irtikâp ve irtişa kanununa temas eden cihetleri son çıkan kanun mucibince doğrudan doğruya mahkeme tarafından muhakemeleri görülmek üzere evrakı Dahiliye Vekâletine göndermiştir.

Dahiliye Vekâleti irtikâp ve irtişa kanununun birinci maddesinin bir fıkrasında mevcut olan bir kayda istinat ederek Şurayı Devletçe irtikâp ve irtişa maddelerinden suçlu görüldüklerinden dolayı doğrudan doğruya mahkeme tarafından muhakeme edilmeleri lüzum ve içtihadile gönderilen evrakı tevkif etmiş ve mahkemeye vermemiştir (*Gürültüler*).

Hakikat ve vak'a bundan ibarettir. Şurayı Devletin irtikâp ve irtişa kanununun mevadî mahsusasına tevfi kan suçlu olması lâzım gelen ve doğrudan doğruya mahkeme tarafından haklarında takibat icrasına içtihat edilen belediye reis ve âzaları, Şurayı Devletin kanaat ve içtihadına muhalif olarak takibata sevk olunmadıktan maada ayrıca tekrar Adana belediyesinin başına geçirilmiştir. Bu da bir vak'adır.

Efendiler; Başvekil Paşa Hazretlerinin izahatından anlaşıyor ki irtikâp ve irtişa kanununun gösterdiği maddelerden naşı suçlu addedilen memurini mahkemeye vermek veya vermemek Dahiliye Vekilinin veya valilerin iktidarı, salâhiyeti dahilindedir diyor. Böyle bir madde kanuniye olmaz.

Kemal B. (Adana) — Ortada suç yoktur. Suiistimalden dolayı tasfiyeye tabi tutulan sabık vali Adana lideriniz Müştak Lûtfi Beyin iddiasıdır.

Ali Fethi B. (Devamla) — Hayır olamaz. Suç olup olmadığını Zati Âlinizden ziyade Şurayı Devlet görebilir.

Size göre bazı muamelât suç olmyabilir. Fakat yüksek bir idare mahkemesi olan Şurayı Devlet bunu suç addetmiştir. Binaenaleyh Şurayı Devletin reyî elbette bizim için ve memleket için sizin reynizden ziyade muteberdir beyefendi!

Efendiler, irtikâp ve irtişa kanunu müzakere edildiği zaman Hükûmet namma kanunun Meclis-

çe kabul edilmesini iltizam eden, kanunu huzurunuzda müdafaa eden ve o zaman Adliye Vekili bulunan Muhterem Mahmut Esat Beyin ifadatını, zabıt ceridesinde aynen şöyle görüyorum: (Biz bu kanunu şimdiye kadar usul ve merasimin müşkülâtını kaldırmak, Devlet ve millet malına göz dikmişleri süratle takip ve mahkeme huzuruna çıkarmak içindir ki Büyük Millet Meclisinin tasvibine arzettik. Kanunun, eğer tabiri caizse züptesi, ruhu, budur. Bu güne kadar cereyan eden tabikat gösterdi ki eldeki usul ve merasimle Devlet ve millet malına el uzatanların cezasını vermek çok uzun zamanlara tevakkuf ediyor. Hatta başka bir tabirle bazı kimseler elde mevcut usul ve merasimi sui maksatlara siper ittihaz etmektedirler. Arzettiğim kanunla, itimat ediyoruz ki, hırsızları daha seri tenkil edebileceğiz.) Kanunun teklifinden o zaman Hükûmetin maksadı bu gibi irtikâp ve irtişa kanununun dahiline giren ef'ali daha seri bir surette tenkil etmekten ibaretti. Yoksa bu gibi ef'ali vekilin takdirine terk ederek icap edenleri muhakemeden kurtarmak ve icap edenleri sevk etmek için kanun yapılmamıştır, ve böyle bir kanunun yapılması zaten asla hatıra getirilemez. Binaenaleyh Muhterem Başvekilin cevabından anlaşıyor ki; irtikâp ve irtişa ile suçlu addedilen bu zevat Dahiliye Vekilinin himayesile ve emrile mahkemeye sevk edilmekten kurtarılmışlardır. Bunun bu suretle anlaşıldığını kaydetmek isterim (*Doğru değil, madde kanuniyeyi okuyunuz sesleri*).

Başvekil İsmet Paşa (Malatya) — Sual takirini okudunuz. Bir takım vatandaşlar hakkında şu veya bu suretle vuku bulan ihbar üzerine insanın itibar etmeğe mecbur olduğu itiyattan mülhem olmıyan bir üslûp ile yazılmıştır. Cevap verirken kasten bu mevzulara temas etmedim. O suali anlattığım zaman takrir sahibi bir defa düşünür ve bir vatandaş hakkında söz söyleyeceği zaman dikkatli davranır, insafırlı bulunur diye ümit etmiştim (*Alkışlar*). Şurayı Devlet suçlu görmüş, Yalandır. Şurayı Devlet suçlu görmemiştir. Şurayı Devlete gelmiş. İdare heyetinin men'i muhakeme kararı verdiği meselelerden bir kısmın da vaziyet almak salâhiyetim dahilinde değildir demiş. Ben mühendis değilim, diyen hukukşinasları ittiham mı etmiş olur? Şurayı Devlet ademi salâhiyet beyan etmiş. Binaenaleyh mevzubahsedilen bir takım zevatın suçlu oldukları hakkındaki isnadat haksız ve yersizdir. Kanun şüphe yok ki bizim teşebbüsümüzle ve Büyük Millet Meclisinin çok alâkadar olarak takibile irtikâp ve irtişadan maznun olanları biran evvel Adliyeye vermek içindir.

Fakat işin uzaması sebebi kendiliğinden anlaşıyor. Araya başka bir kanun giriyor. Şu nokta da çok mühimdir. Vazii kanun, irtikâp ve irtişadan maznun olanları gayet sür'atle muhakeme etmeği düşünürken namus sahiplerinin şunun ve bunun âğrazına kurban olmalarını da aslâ teeviz etmez. Geçimsizliği öteden beri vekâletçe malûm olan Müştak Lûtfi Beyin âğrazına kurban olacak diye bir

takım namuslu adamları Dahiliye Vekâleti nasıl süründürsün?

Meselâ: irtikâptan maznun olanın biran evvel cezalandırılması ne kadar lâzımsa; şunun bunun âğrazından namus erbabını kurtarmak ta o kadar elzemdir (*Alkışlar*).

Fethi B. (Gümüştane) — Şurayi Devlet bu zevatı suçlu görmemişse bu zevatın 1609 numaralı irtikâp ve irtişa kanununun usulü dairesinde muhakemelerinin cereyan etmesi lâzım geleceğine ve kendi salâhiyeti haricinde bulunduğuna dair ne-

den fikir ve karar dermeyan etmemiştir?

Başvekil İsmet Paşa — 1609 numaralı irtikâp kanunu değil kanuna göre muhakemeleri cereyan etmesi lâzımdır, diyorlar, aslâ! Şurayi Devlet böyle demedi. Şurayi Devlet; bu meselede mütalea beyan etmek salâhiyeti bizde yoktur, mecrayi kanunisini takip ediniz, dedi; muhakemelerini icra ediniz, demedi.

Reis — Efendim; sual sorulmuş ve cevap verilmiştir. Binaenaleyh mesele bitmiştir. Ruznamenin diğer maddesine geçiyoruz.

5 — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1 — *Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesine 150 000 liralık munzam tahsisat verilmesine dair 1/756 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe Encümeni mazbatası* [1]

Reis — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Heyeti umumiyesi hakkında söz söyleyeceğim.

Reis — Buyurun efendim.

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — (*Gürültüler*).. Başka arkadaşlar sussa da biraz da biz konuşsak.

Reis — Siz buyurun efendim.

Akçuraoglu Yusuf B. (Devamla) — Bir kanun lâyihası gelmiştir ve bunun esbabı mucibesi Ankara Şehri İmar Mdürlüğü tarafından hazırlanmış. Maddelerde bittabi izah ediliyor. Tabii manzuru âlileriniz oldu. Bütçe Encümeni, buna ilâve ettiği esbabı mucibe mazbatasında diyor ki: İmar Müdüriyetinin Yüksek Meclişe tasdik olunan 1930 bütçesi yekûnu 320 000 liradan ibaret olup bunun 165 110 lirası mezkûr istikrazın maa faiz mukabili ve 45 720 lirası memurin ve müstahdemnin ücreti ile masarifi idare karşılığı ve 59 810 lirası dahi eenebi mütehassısları ücreti olarak verileceğine göre bu sene para az kalmış, binaenaleyh munzama olarak 150 000 lira daha veriniz diyor. Yahut bunu borç olarak alacağız, Hükûmet garanti etsin diyor. Hepiniz bilirsiniz ki hamdulsun bir kaç senelik bir mesai ile şehrin bazı aksamları cidden güzelleşmiştir. Ezcümle gördüğümüz nevakisi binaenaleyh böyle bir iş için para verilmesine müsaade etmek esas itibarile yanlış bir şey addedilmiyebilir. Fakat bendenize öyle geliyor ki memur ücreti, mütehassıs ücreti biraz galidir.

Memurin ücreti olarak 59 845 lira veriliyor. Bu memurların bir kısmı fen memuru, mütehassıs, bir kısmı ise gayri mütehassıs 100 000 lirayı alıyorlar.

(*Bravo sesleri*).

(*Alana mı bravo?*)

Şimdi diğer taraftan bizim bir tasarruf siyase-

timiz vardır ki, ben Meclise girdim gireli ki galiba yedi, sekiz sene kadar oluyor bu tasarruftan bahseder dururum. Ben buna taraftarım, onun için yeni bir arzum değil, böyle bir taraftan tasarruf yaparken bir taraftan da 100 000 lirayı memurlara vermek biraz ağır gibi geliyor. Zaten geçen sene maliye başında bütçeye 300 000 şu kadar lira koymuşuz, o da yetmemiş, 150 000 lira daha istiyorlar, ben de, hatta tasarrufu da nazarı dikkate aldığım halde bir cihetten muvafık görebildim. Fakat madalyanın diğer tarafı var, tasarrufun mühim bir taksimi 500 000 lira maarife yükletilmiştir. Maarif Vekili Beyefendi buradadırlar. Yarı milyon lira maarife yükletilmiştir ve bu yarı milyon lira da tabii memurlardan kırılmaz, çünkü müşkül bir iştir. Bunun en çoğunu neşriyattan kırmışlar zannederim. Hepiniz hatırlıyorsunuz; yakın zamanda çok mütehassıs bir arkadaştan, çok kıymetli bir hitabe dinlemiştik ve bunda; maarifin umumiyetle vaziyetini ve bilhassa paranın kesilmiş olduğu cihetteki ehemmiyetini zannederim hepimiz tasdik etmişizdir. Orada deniliyor ki: Şimdiye kadar tab ve neşir için 120 000 lira kadar bir para muhassas iken bu sefer bundan 80 000 lira tenkis eddiler 40 000 lira kalmıştır ve nereden? oradan ki en ziyade muhtacız ve bu ihtiyacın ehemmiyeti malûm, memleketin menfaati ile hal ve istikbalile o kadar alâkadardır. Ben; muktedir arkadaşımın verdiği izahatı tekrar etmekle sizi yormak istemem. Diğer taraftan eenebi mütehassıslara 50 000 lira filân verilmiştir. Bendeniz biraz munsif olmak isterim. Amma belki olurum belki olamam.

Şehir biliyorsunuz epice genişledi ve şehrin bazı aksamında zannederim en modern usuller tatbik edilmektedir. Meselâ yerin altından ziya çıkıyor. Şık bir şey. Halbuki, ben Avrupada on sene evvel böyle bir şey görmemişim. Şehir bu dereceye kadar tekemmüle vasıl olduğu halde bundan üç beş gün evvelisi şurada demokrat sınıfının mahalleleri var, leblebici Horhor mu nedir (*Gülmeler*). Buralarda yer altından ziya çıkmak şöyle dursun yer üstünde de ziya filân yoktur (*Suda yoktur sesleri*).

Talât B. (Çankırı) — Millet süssüzlükten geberiyor.

[1] 6 numaralı matbuat zaptının sonuna merbutur.

Akçuraoglu Yusuf B. (Devamla) — Bunu da buna ilâve edelim. Şu halde bendenizin abuk sa puk sözlerimi tasdik edenler vardır. Allahın feneri de yakılmış değildi. Yani ay filân da yoktu. Onun için ben yolumu şaşırdım ve yol da o kadar bozuktu ki elimde değnek olduğu halde bir iki defa da sendeledim. Şimdi bir taraf böyle bir taraf öyle, bu tühaf oluyor. Onun için eğer mümkün ise, bu kanunu getiren Dahiliye Vekâleti midir, neresidir, bunu muvafık görmiyerek geri alsın. Eğer buna imkân yoksa ve buna behemehal lüzum varsa ve 150 bin lirayı mutlaka alacaklarsa hiç olmazsa fakir mahallelere yerden değil gökten olsun bir kandil yakımsınlar. Mademki böyle yerlere munzam olarak sarfedilecek 150 bin lira vardır, Maarif Vekâleti de neşriyattan kesilen 80 bin lirayı kesmesin.

Şükrü B. (Bolu) — Efendim; bu kanun münasebetile başka bir mevzu üzerinde, yani buna yakm bir mevzu üzerinde söz söyleyeceğim. Devlet teşkilâtı içinde hapisanelerin işe meselesi çok müşkül ve müzebzepe vaziyettedir. Mütcahhitlerin istihkakları verilmemektedir.

Muhittin Nami B. (Bitlis) — Bununla alâkası yok.

Şükrü B. — Var efendim, çünkü munzam tahsisat isteniyor, bu gün hapisanelerde iki senedenberi mütcahhitlerin iki yüz bin liradan fazla alacakları kalmıştır. Bu vatandaşlar Dahiliye Vekâletinin Adliye Vekâletinin koridorlarında sabahtan akşama kadar sürünmektedirler. Ekseriri mağdur ve perişan olmuşlar ve iflâs etmişlerdir. Binaenaleyh Hükûmet memleketin imarı için munzam tahsisat kanunile geldiği bu zamanda bendeniz de rica ediyorum ki bu gibi eshabı matlûbun hakkının verilmesi için diğer munzam bir tahsisat kanunile gelsinler. Hükûmetten bunu istirham ediyorum.

Besim Atalay B. (Aksaray) — Bu parayı nereye sarfedecekler efendim?

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Mazbata da yazılı efendim. Memurun maaşatına.

Reis — Efendim; Dahiliye Müsteşarı Vekil namına izahat verecekler.

Dahiliye Müsteşarı Hilmi B. — Efendim; bu kanun 150 bin liralık bir tahsisat talebini mutazammıdır. Geçen sene malûmu âliniz olduğu veçhile 250 bin liralık bir bütçemiz vardı, üç yüz bin liralık bir hâl yapmak ıztırarında kaldık.

Maliye Vekâletinin kefaletile Emlâk Bankasından 162 bin liralık bir istikraz yaptık ve bu parayı geçen seneki bütçeden verdik, bu verilince tahsisat azaldı. Buna mukabil bu sene yine bankadan istikraz yapacağız mesele budur.

Besim Atalay B. (Aksaray) — Onu nereye sarfedeceksiniz?

Dahiliye Müsteşarı Hilmi B. — İstimlakâta efendim.

Beism Atalay B. (Aksaray) — Samanpazarı yolu yapılacak mı?

Hilmi B. — Evet, Samanpazarı yolu, Çankırı

Caddesi ve saireye sarfedilecektir.

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Efendim Halk Fırkasındayız, halka bakacak mısmız?

Hilmi B. — Efendim; fener buyurdunuz; fenerler meselesi Şehremanetine aittir. İcabına baklarlar. Sonra memurun maaşatından bahis buyuruldu. Orada görülen para memurun maaşı degildir. Malûmu Âlileri Profesör Yansene şehrir pilânını yaptırıyoruz. Mahiye iki bin lira veriliyordur.

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Ayrıca 4. bin lira ne oluyor efendim?

Hilmi B. — O memur maaşıdır.

Hilmi B. (Devamla) — Sonra bir profesörümü daha vardır. Ona da 1500 lira veriyoruz. Müdür ve mevcut memurlarımız; iki mühendis ile ik ressamdan ibarettir. Başka memurumuz yoktur.

Ağaoğlu Ahmet B. (Kars) — Reis Paşa Hazretleri! bir sual soracağım (*Kürsiye sesleri*).

Efendim; verilen izahattan öyle anladım ki imar işleri ile iki türlü heyet meşguldür. Birisi mütcahhasısın heyeti; bunu anladım, bu bir san'attır. Çok fen ister, çok bilgi ister. Şehircilik hakikaten güç bir san'attır. Bir de müdürlük varmış, İmar Müdürlüğü, acaba bu müdüriyet mütcahhasısın heyetinden mi yoksa ayrı ayrı mı (*Gürültüler*)?

Rica ederim beyler lütfediniz, madamki beni buraya kadar getirdiniz, o halde lütfen beni dinleyiniz. Eğer müdürlük denilen şey ihtisas haricinde ise onun bu heyet içinde yeri yoktur. Eğer mütcahhasısın iseler müdüriyet diye bir teşekkül olmak lâzımdır. Binaenaleyh bu hususta Beyefendinin izahat vermesini rica ederim. Bu ikinci müdürlük denilen şey neden ibarettir? Bu kadar para veriyoruz efendiler, bu paranın hesabını sormak lâzımdır. Bunu bilmeliyiz, çok rica ederim bize izahat versinler; müdürlük kimlerden ibarettir? Şehir işlerini görececek mütcahhasıslardan mı ibarettir. Eğer bu müdürlüğü teşkil eden zevatı, gayri salâhiyettar görürsem, eğer fennen, ilmen salâhiyettar görmezsem ve sırf amatörlerden ibaret olup ta oraya arzı endam etmek için giden zevattan ibaret ise bunlara beyhude yere para verilmemesini teklif edeceğim. İmar meselesine hiç kimsenin sözü, itirazı yoktur. Alel re'si vel aym.

Ali Saip B. (Urfa) — Türkçe konuşun!

Ağaoğlu Ahmet B. (Kars) — Sizin memlekete yakın mahallere ait bir lisandır. Sizin anlamanız lâzımdır (*Gülmeler*).

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Efendim; Dahiliye Vekili Beyefendiye burada temsil eden muhterem zat dediler ki: Bunlar mütcahhasısın maaşıdır. Fakat Yüksek Reisliğe verilen mazbatada aynen şöyle gösterilmiştir: 45 720 lira memurin, 59 810 lira mütcahhasısın maaşı, mecmuu 100 bin liradır. Onun için izah buyursunlar.

D. M. Hilmi Bey — Müsaade buyursanız kadro hakkında izahat vereyim. İmar Müdüriyetinin bir müdürü vardır. Bir heyeti idaresi vardır, meclisi idaresi vardır; bir heyeti fenniyesi vardır ki eenebi

üttehassıstır. İki tane mühendisi vardır, iki tane ressamı, bir muhasebe müdürü, bir de tahrirat müdürü veya tahrirat baş kâtibi vardır, bundan ibarettir.

İmar Müdüriyetine bendeniz de devam ediyorum. Beş para almıyorum.

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Yüz bin irayı tutar mı?

Hilmi Bey — Arzedeceğim efendim. İki tane mühendis vardır, birisi şef mühendistir, 350 lira alır. Diğer mühendis 300 lira alır.

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Meemuu ne eder?

Hilmi Bey — Efendim; bir daktilomuz vardır, seksen lira alır.

Akçuraoglu Yusuf B. (İstanbul) — Ben hesabı yaptım, 100 bin lira tutmuyor.

Reis — Efendim; rakamlar hakkında fazla izaatı Bütçe Encümeni verecektir.

B. E. Reisi Fuat B. (İstanbul) — Efendim; orta yerde münakaşa olunan mesele İmar Müdüriyetinin memurin ve müstahdeminine verilen ücret miktarıdır, bu mucibi münakaşa oluyor. Bunlar kaçarak para almaktadırlar. İmar Müdüriyetinin bu sene tabedilmiş olan elimizdeki bütçesinin 486 ncı sayfasında masraf bütçesi, 488 inci sayfasında varidat bütçesi vardır. Buna merbut olması lâzım gelen kadro cetveli (490) ncı sayfada vardır. Bütçe matbudur, arzu buyursanız birer birer hepsini arzedeğim. Bilmiyorum buna ihtiyaç var mıdır?

Kâtipler (200) lira, almanca daktilo (100), ce-nebi mühendis (350), ressam 150), bir mühendis (300) lira, kartoğraf (150) lira. harita şubesinde bir tane flâmacı (40) lira, hesap işleri şubesinde müdür (250), mukayyit ve kâtip (80) lira, muhasip mütemedi (veznedar) (100), yazı işleri şefi ve evrak memuru (150) lira, bir tane daktilo (80) lira, müvezzi (40) lira, kapıcı (40), bir de odacı vardır ki otuz lira alır.

İşte bütün bu rakamlar cemedilirse buradaki para çıkar.

Meclisi idareye ait suallerine gelince: Bütçe tetkik buyurulursa altında notla işaret edilmiştir.

Reis 150, âza 100 lira hesap edildi. Bu suretle bir senelik olarak 6600 lira verilmiştir. 6600 liranın ne suretle hesap edileceği de gösterilmiştir.

Süleyman Sırrı B. (Yozgat) — Efendim; ben-deniz görüyorum ki İmar Müdüriyeti teşkilâtı ve kadro ve tahsisatı hakkında bazı itirazlar oluyor. Bu teşkilât, kanunla kabul edilmiştir. Kanun yapılırken burada şimdi itiraz eden zevatın da reyleri muzamdı. Binaenaleyh münakaşa açılması doğru değildir. Eğer kanun tadil edilmek isteniliyorsa usulüne tevfiakan tadili teklif edilir.

İlyas Sami B. (Bitlis) — 150 bin lira İmar Komisyonuna veriliyor; fakat bu mesele mevzu bahis olurken diğer bir çok meseleler de karıştırılıyor. Maarif karıştırılıyor, bir çok şeyler karıştırılıyor. Bütün bunlar burada bu mesele münasebetiyle mi

münakaşa edilecek? İmar Müdüriyetinin teşkilâtı muayyendir, her şeyi muayyen, maariften seksen bin lira kesilmiş, burada münakaşa ediliyor. Bu olmaz, esasa itiraz edeceklerse etsinler. Maarife ve sairaya temas edilemez. Sıhhati umumiye de burada temas etmek olmaz.

Emin B. (Eskişehir) — Efendim; şimdi istenilen tahsisat bir emri vakidir ve zaruridir. Ancak biz kendimizi tasarrufa alıştırmak için şimdiden başlayalım, gazetelerde okuyoruz. Amerika Reisi Cümhuri bile milletine; tasarrufsuz hakkı hayat olamaz diyor. O gün İmar Müdüriyetini her hangi bir sebeple yaptık, fakat bu gün hiç bir faidesi yoktur. İmar Müdüriyeti denildiği vakit noktai nazar şu idi: Şehremaneti denince Ankara, İmar Müdüriyeti denince bütün Türkiye'nin Merkezi Hükûmeti Ankara kastediliyordu. Şimdi Ankara'nın merkezi hükûmet olması ile istikbal için ne mühim bir mesnet olduğunun farkına varılmıştır. Artık başka bir şekle filân lüzum kalmamıştır, şehremini de faaldir, vaziyeti müdriktir. Çalışıyor, bittabi biz de iftihar ediyoruz. Binaenaleyh bu teşkilâta bir kuruluş dahi versek zaitir. Şu halde şimdiden bunun kaldırılarak bir teşkilât olarak Şehremaneti teşkilâtile mezc edilmesini teklif ediyorum, binanaleyh bu husustaki mesaimiz her halde faydasız değildir, hiç olmazsa az da olsa sebepsiz bir masrafı ortadan kaldırmış oluruz (*Bravo sesleri*).

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Efendim; tahsisatı munzamma talep edildiği zaman usulen behemehal karşılığını göstermek lâzımdır. Bu; encümünde dahi gösterilmemiştir. Bunun karşılığı nerededir?

Bütçe Encümeni Reisi Fuat B. (İstanbul) — Efendim; mazbatamızda da tasrih etmiş olduğumuz veçhile esasen imar müdüriyetinin teşkiline ait olan kanunun muvakkat maddesinde: İmar Müdüriyetine 1928 bütçesi için dört milyon liraya kadar Maliye Vekâletinin kefaletile istikraz aktine mezuniyet verilmiştir denmiştir. Ondan sonra 1431 numaralı kanun le bu muvakkat maddenin vermiş olduğu mezuniyet 1929 senesine de teşmil edildi. Buna istinaden 1928 senesi zarfında İmar Müdüriyeti yüz elli bin lira istikraz etmiştir. Vaktile dört milyon liraya kadar salâhiyet verilmiştir. Halbuki 1930 senesi için bu esas ve salâhiyet yoktur. Elimizdeki bütçede üç yüz yirmi bin liranın içerisinde yüz altmış beş bin yüz on lirası; bu aktedilen istikrazın faiz ve resûlmalini imha için tahsis olunmuş-tur.

Şimdi İmar Müdüriyeti diyor ki; aynı salâhiyeti bana önümüzdeki sene için dahi veriniz; mesele şudur: 320 000 liralık bütçem vardır. Bunun içinden yapmış olduğum istikraza karşılığı ve şu kadar memur maaşı çıkarılırsa elimde 49,360 lira kalıyor. Bununla bir iş göremem, binaenaleyh geçen seneki salâhiyeti bana veriniz. Mesele bundan ibarettir.

Müdür Bey de izahat verirken bu paranın ne-

reye sarfolunacağına dair maruzatta bulundular. Maliye Vekâletinin tanzim edeceği şerait daire-sinde ve onun göstereceği tarzda bir istikraz yap-ması kabil olacaktır. Yoksa açıktan bir istikraz yapılmıyacaktır.

Emin B. (Eskişehir) — 1931 senesinde de bu para sarfedilecekse biz bu parayı hiçte veremeyiz.

Fuat B. (Devamla) — Efendim; Bu parayı 1930 senesi için veriyoruzda 1931 senesi için ne-den vermiyoruz? Esasen 1930 senesi bütçesinde “lüzumu halinde istikraz olunabilir,, diye bir fık-ra vardır, bu fıkrayı 1931 senesi bütçesine de ilâve ederiz.

Ağaoğlu Ahmet B. (Kars) — Onu da iptal ederiz.

Fuat B. — Heyeti Celile hâkimdir isterse ip-tal eder.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Efendim; çok muhterem Fuat Beyin beyanatından anladığımız şudur: Geçen sene bütçesinde İmar Müdüriyetine istikraz için bir müsaade verilmiş, bu sene de o mü-saadeyi temdit etmek istiyorlar. Şu halde benim anladığımıza göre tahsisatı munzamma istemiyorlar. İstikraz müsaadesi istiyorlar. Mana nedir? Tahsi-satı munzamma istiyorum demekteki sebep nedir? Bunu anlamıyorum. Açıkça geçen sene bize veri-len müsaadeyi bu sene için de tekrar istiyoruz de-selerdi doğru olurdu. Yoksa bu şekilde Meclise gelinmez, başka bir maddei kanuniye ile Mec-lise müracaat edilir.

Bütçe Encümeni Reisi Fuat B. (İstanbul) — Efendim; meseleyi lâyükile arzedemediğimi anlıyo-rum. Malûmu ihsanınız bütçenin yekûnuna ilâve-ten verilecek olan tahsisata, tahsisatı munzamma denir. O itibarla buna tahsisatı munzamma di-yoruz. Fakat demin işaret buyurdıkları gibi kar-şılıksız tahsisatı munzammaya doğru gitmek yolu-nu encümen seddetmiştir. O suretle arzı cevap et-tim. Bu maddeleri okuyacak olursak birinci mad-desinde tahsisatı munzamma verilmiştir diyoruz, ikinci maddesinde de; bunun karşılığı Maliye Ve-kâletinin kabul edeceği şekilde temin edileceğini kaydediyoruz. Zannediyorum ki bu nokta kendile-rini tatmin etmiş olacaktır. 1929 tertibinden 1930 senesine temdit edilmemiş olan müsaadeyi temdit etmek için konmuştur.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Tahsisatı mun-zamma için karşılık lâzımdır. Bu karşılık istikraz etmek için gösterilebilir mi? Maliyede böyle bi-ş var mı?

Bütçe Encümeni Reisi Fuat B. (İstanbul) — Efendim; bu istikrazın karşılığını gösterebilirlerse ve bunda maliyenin muvafakatini temin edebilir-lerse o vakit bu müsaade kendilerine verilecektir denmiştir. Bir hâlleri vardır, ihtimal ki onun va-ridatı karşılıyacaklar. Encümen bu noktayı ta-mik etmiştir. Hükûmete bir karşılık gösterebilir-lerse bu müsaade verilecektir denmiştir.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — İhtimal ile kar-şılık olamaz. Maliyede böyle bir şey yoktur. Bu, ya istikrazdır ya değildir ve bu tahsisatı munzamma içinde Meclis karşılık ister. Bu karşılığı istikraz diye gösteriyorlar. Böyle şey olmaz. İhtimal hâl kar-şılığıdır diyorlar. İhtimal ile karşılık olmaz.

Fuat B. (İstanbul) — Bu söylediğim şahsî mü-taleamdır. Yine tekrar ediyorum madde sarıhtır. Maliye Vekilini temin edebilirlerse ve onun muva-fakatini alacak bir karşılık gösterebilirlerse o va-kit alınacaktır. Karşılıksız kalmamasını temin için bu kayıtlar konulmuştur.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Kanun kabul edildikten sonra Maliye Vekâletinin muvafakatinin manası kalmaz.

Reis — Şu halde ne istiyorsunuz.

Mazhar Müfit B. (Denizli) — Encümene iade-sini teklif ediyorum.

Reis — Efendim; Bir ret tavrı vardır. Bir de encümene iadesi için tavrı vardır.

RIYASETE

Bu kanunun reddini teklif ederim.

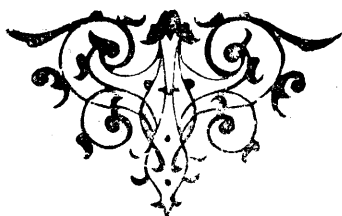
Çankırı
Talât

Reis — Ret tavrını kabul edenler... Etmeyen-ler... Kabul edilmemiştir.

Lâyihanın encümene tevdiini kabul edenler... Etmeyenler... Lâyiha encümene tevdi olunacaktır.

Efendim; ruznamemizde başka madde yoktur. Pazartesi günü saat 15 te içtima etmek üzere celse-ye nihayet veriyorum.

Kapanma saati: 16,20

Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesine 150 000 liralık munzam tahsisat verilmesine dair 1/756 numaralı kanun lâiyhası ve Bütçe Encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı: 6/4047

20 - XI - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Ankara Şehri İmar Müdürlüğü 1930 bütçesine 150 000 liralık munzam tahsisat vaz'ına dair Maliye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 17 - XI - 1930 tarihli içtimarında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim

Başvekil

İsmet

Ankara şehri İmar Müdürlüğünün 1930 bütçesi için munzam tahsisat talebine dair olan lâiyhayı kanuniyenin esbabı mucibe mazbatasıdır:

Profesör Yansenin Ankara şehri için yapmakta olduğu pilânlardan bu güne kadar kısım kısım bir çokları gelmiş ve tatbik mevkiine konmuştur. Efradın yapı işlerini bu pilânlara göre murakabe ve tetkik ederken bu arada imara düşen işlerden hiç olmazsa çok mühim olanlarının ifası kat'î bir zaruret arzirmektedir. İmar Müdürlüğünün 930 bütçesi için Meclisi Âlice kabul edilmiş olan 320 000 liralık tahsisattan 165 110 lirası 929 senesinde emlak ve Eytam Bankasından yapılan istikrazın itfasına tahsis edilmiş olmakla teşkilât ve pilân masraflarile beraber görülecek işler için ancak 154 890 ve bu meyanda inşaat, tesisat, tamirat ve istimlâkât için de 49 360 liralık bir tahsisat kabul buyrulmuştur. Binaenaleyh inşaatı tahsis edilen bu para ancak geçen sene başlayıp bazı noksanlarının ikmali bu seneye kalan çarşı halinin ikmali inşasına dahi kifayet edememiştir. Bu sebeple yeni pilânların en müstacel ve mühim olan bazı kısımlarının şimdiden tatbiki için bir imkân hazırlamak maksadile müdüriyetin 930 bütçesinin inşaat tertibine munzam tahsisat talebine mütedair olan merbut kanun lâiyhasının arz ve teklifine lüzum hasıl olmuştur.

Birinci maddenin izahı

İmar Müdürlüğünün 930 senesi bütçesi için 150 000 liralık munzam tahsisat itasına dair olan bu madde mukaddemede izah edilmiştir.

İkinci madde

Birinci madde ile teklif edilen tahsisata umumî muvazeneye tesir etmeden bir karşılık bulmak maksadile Maliye Vekâletince bir sureti tesviye aranmış ve geçen sene de olduğu gibi Emlak ve Eytam Bankasından hazinenin kefaletile 15 haziran 931 vadeli bir borç almak esası kabul edilmiştir. Şu kadarki İmar Müdürlüğünün teşkilât ve vazâifine dair olan 1351 numaralı kanunun muvakkat maddesile mezkûr maddenin 929 senesinde de tatbik edileceğine dair olan 1431 numaralı kanunun

istikraz için bahsettiği salâhiyet 928 ve 929 senelerine munhasır olduğu için işbu maddenin vaz'ı teklifine zaruret hasıl olmuştur.

Üçüncü madde

İmar Müdürlüğünün teknik teşkilâtı bu sene için şehirde ancak kontrol ve mürakabeyi temin edecek kudret ve kifayette kabul edilmiş olmakla bazı işlerde belediye teşkilâtından istifade etmek lüzumu hasıl olur. Şu kadar ki kanunu mucibince doğrudan doğruya İmar Müdürlüğüne ait olan işlerden ifası belediyeye havale edilecek kısımların müstelzim olduğu masarîfin doğrudan doğruya masraf formüllerine ve tahakkuk esasına tevfikân İmar Müdürlüğünce tesviyesi usulü muhasebe noktasından bazı karışıklığı daî olabileceği için bu ahvalde belediyeye muavenet suretinde bir miktar para vermek icap etmektedir.

İmar Müdürlüğü bütçesinde bu kabil muavenet için bir tertibi mahsus olmadığından inşaat tertibine mevzu tahsisattan bu maksadın husulünü temin zaruretile işbu madde vaz ve teklif edilmiştir.

Hülâsa: Lâyihanın mevaddı umumiyesi ihtiyacatı hakikiyeye müsteniden tertip ve tanzim edilmiş ve mevcut ahkâm bu lâyihanın ihtiva ettiği hizmetlerin ifasına kâfi bulunmamış olmakla tatbikına mezuniyet itası arz ve rica olunur efendim.

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe Encümeni
Mazbata No: 4
Esas No: 1/756

1 - XII - 1930

Yüksek Reisliğe

Ankara şehri İmar Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesine (150 000) liralık munzam tahsisat verilmesine dair olup Başvekâletin 20/XI/1930 tarihli tezkeresile gönderilen kanun lâyihası Encümenimize tevdi edilmekle Dahiliye V. Müsteşarı Hilmi ve Muhasebe-i Umumiye Umum Müdürü Faik Beyler hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu:

Ankara şehri İmar Müdiriyyetinin 1928 senesi masarifine karşılık olmak üzere 1351 numaralı kanunun muvakkat maddesi ile dört milyon liraya kadar istikraz aktı hakkında mezkûr müdiriyyete verilen mezuniyetin 1929 senesinde de tatbikına lüzum görülmesi hasebile bu mezuniyetin hükmü 1431 numaralı kanun ile bir sene daha temdit edilmiş ve buna müsteniden İmar Müdiriyyetince Emlâk ve Eytam Bankasından (150 000) liralık bir istikraz aktolunmuştur.

İmar Müdiriyyetinin Yüksek Meclisçe tasdik olunan 1930 bütçesi yekûnu (320 000) liradan ibaret olup bunun (165 110) lirası mezkûr istikrazın maa faiz mukabili ve (45 720) lirası memurîn ve müstahdemin ücretatı ile masarifi idare karşılığı ve (59 810) lirası dahi cenebi mütehassısları ücret ve tazminatı ile plân bedeli taksiti karşılığı olarak çıkarıldıktan sonra kalan (49 360) liralık eüz'î bir tahsisat ile müdiriyyetin bir sene zarfında ifayî faaliyet edemeyeceği ve binaenaleyh millî bankalardan yapılacak aynı miktarda bir istikraz hasıline faaliyetine devamı tabii görülmüştür. Bu sebeple teklif olunan kanun lâyihası Encümenimizce esas itibarile kabul edilmiş ve buna müteallik maddelerle İmar Müdiriyyeti vazifesi dahilinde olup bedelicap Ankara Belediyesine havale edilecek işlerin bedeli hakkındaki üçüncü maddede ibareye ait bazı tadilat yapılarak Umumî Heyet'in tasvibine arzu olunmuştur.

Reis Vekili	Kâtip	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza	Âza
Burdur	Giresun	Balıkesir	Diyarbakir	Erzurum	Elâziz	Isparta	Konya
Vahit	M. Kâzım	A. Şuuri	İmzada	Aziz	H. Tahsin	Mükerrem	K. Hüsnü
			bulunmadı				
Âza	Âza	Âza					
Niğde	Sivas	Yozgat					
Faik	Remzi	S. Sarri					

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Ankara şehri İmar Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesi için munzam tahsisat itasına dair kanun

MADDE 1 — Ankara Şehri İmar Müdürlüğünün 1930 senesi bütçesinin merbut cetvelde gösterilen tertiplerine cem'an 150 000 liralık munzam tahsisat ita olunmuştur.

MADDE 2 — Ankara Şehri İmar Müdürlüğü bütçe masarifi karşılığı olmak üzere İcra Vekilleri Heyetince tasvip edilecek esaslar dairesinde millî bankalardan 150 000 liralık bir borç para almak ve karşılığı hazinece kabul edilecek şekilde temin edilmek şartile işbu borca hazine namına kefalet etmek için Dahiliye ve Maliye Vekâletlerine izin verilmiştir.

MADDE 3 — İmar Müdürlüğünün vazifesi dahilinde olupta bazı sebepler dolayisile ifası Ankara Belediyesine havale edilecek işler için İmar Müdürlüğü bütçesinin inşaat tertibinden lüzum görülecek miktarda Belediyeye naktî muavenet ifası caizdir.

MADDE 4 — İşbu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 5 — Bu kanunun tatbikına Maliye ve Dahiliye Vekilleri memurdur.

17 - XI - 1930

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	Da. V.	Ha. V.	Ma. V.
<i>İsmet</i>	İçtimada bulunmadı	<i>M. Abdülhalik</i>	İmzada bulunmadı	İmzada bulunmadı	Hasta
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.		
<i>Esat</i>	<i>Zekâi</i>	<i>Mustafa Şeref</i>	<i>Dr. Refik</i>		

(A) CETVELİ

F.	M.	Tahsisat	Munzam tahsisat		Aslî tahsisat		Yekûn	
			Lira	K.	Lira	K.	Lira	K.
7	1	İstimlâk bedeli ve muham-minler ücreti	60 000	0	9 950	0	69 950	0
	2	İnşaat tesisat ve tamirat	90 000	0	39 410	0	129 410	0
		Vedinci faslın yekûnu	150 000	0	49 860	0	199 360	0

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

Ankara şehri İmar Müdüriyeti 1930 senesi bütçe ine munzam tahsisat verilmesine dair kanun lâyihası

Madde 1 — Ankara Şehri İmar Müdüriyetinin 1930 senesi bütçesinin merbut cetvelde yazılı tertiplerine ceman (150 000) liralık munzam tahsisat verilmiştir

Madde 2 — Karşılığı hazinece kabul olunacak şekilde temin edilmek şartile Ankara Şehri İmar Müdüriyetince millî bankalardan borç olarak alacak azamî yüz elli bin liraya Maliye Vekili kefalet etmeğe mezundur.

Madde 3 — İmar Müdürlüğünün vazifesi dahilinde olup lüzum ve zarurete mebni ifası İcra Vekilleri Heyetince Ankara Belediyesine havale edilen işlerin bedeli İmar Müdüriyeti bütçesinin inşaat tertibinden mezkûr belediye veznesine verilir.

Madde 4 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir

Madde 5 — Bu kanun hükmünün tatbıkına Maliye ve Dahiliye Vekilleri memurdur.

F.	M.	CETVEL	Lira
		Tahsisatın nev'i	
7		Masarifi müteferrika	
	1	İstimlâk bedeli ve muhamminler ücreti	60 000
	2	İnşaat, tesisat ve tamirat	90 000
		Vekûn	150 000

